

فکتاب معرفی

دکتر فریدون سیامکن‌نژاد

همان گونه که بارها متذکر شده‌ام، این بخش از نشریه رازی اگرچه تحت عنوان «معرفی کتاب» است، ولی نشریات مرتبط با کار پزشکی نیز در همین ستون معرفی می‌شود.

بحث اخلاق در جامعه عموماً، و اخلاق پزشکی خصوصاً از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. جوامعی که ارزش‌های اخلاقی در آن جریان دارد، جوامعی پویا با روابطی انسانی هستند. اصولاً روابطی که بر اساس اصول اخلاقی پی‌ریزی می‌شوند

نام: اتیکز یا نامه مؤسسه اخلاق پزشکی ایرانیان (ماپا)
شماره: اول
سال: اول
زمان: فروردین ۱۳۸۶
سردبیر: داود حسین
ناشو: مؤسسه گرایش ویژه

روابطی استوار بوده و بر همین اساس، استواری جامعه بستگی به پررنگ بودن اصول اخلاقی در آن جامعه دارد. پزشکی به معنای عام کلمه که همه اقشار مربوط به این رشته را در بر می‌گیرد، بدون اخلاق هیچ است. اصولاً این حرفه باید اخلاق را سرلوحه همه کارهایش قرار دهد. نامه مؤسسه اخلاق پزشکی ایرانیان (ماپا) که به نام «اتیکز» منتشر شده است برای ترویج اخلاق در پزشکی است. در اولین مطلب این نشریه تحت عنوان چرا «اتیکز»؟ یک پرسش و سه پاسخ چنین می‌خوانیم:

برای واژه‌ی «اتیکز» دست کم سه معنا ذکر کرده‌اند: (۱) مطالعه‌ی ماهیت کلی اخلاق و انتخاب‌های خاص اخلاقی؛ (۲) قواعد و استانداردهای حاکم بر رفتار اعضای یک پرفشن؛ (۳) مجموعه‌ای از اصول و ارزش‌های اخلاقی. با این توضیح لغوی، جای طرح یک پرسش سه وجهی است: چرا «اتیکز»؟ چرا عنوان نامه‌ی مؤسسه‌ی اخلاق پزشکی ایرانیان (ماپا) «اتیکز» است؟ «اتیکز» چه اهمیتی دارد؟ و چرا «اتیکز» منتشر می‌شود؟ این نوشته می‌کوشد تا به اجمال به پرسش سه وجهی «چرا اتیکز» پاسخ دهد.

اول: همانگونه که گفته شد، «اتیکز»، از جمله به معنای «قواعد و استانداردهای حاکم بر رفتار یک پرفشن» است. آیا نمی‌شد و نمی‌توان برای این معنا از اتیکز معادلی فارسی ساخت یا پیدا کرد، مثلاً آئین اخلاق حرفه‌ای؟

بنیانگذاران ماپا ساعت‌ها بر سر این موضوع بحث و گفتگو کردند، و سرانجام به دلایلی که ذکر می‌شود، عنوان «اتیکز» را برگزیدند:

الف: اتیکز، به معنای «مجموعه‌ی قواعد و استانداردهای حاکم بر رفتارهای یک پرفشن» است. آیا در زبان فارسی معادل مناسبی برای «پرفشن» می‌توان یافت؟

پرفشن‌ها گروه‌هایی از متخصصان هستند که مشتریان خدمات آنان باید به‌طور یک جانبه به آنان اعتماد کنند. به همین خاطر، پرفشن‌ها، باید «اتیکز» یا مجموعه‌ی قواعد و استانداردهای حاکم بر رفتار اعضای خود را تدوین و تصویب کرده و رسماً منتشر کنند و علناً به مردم بگویند که تمام اعضای پرفشن، طبق همان استانداردها رفتار خواهند کرد.

پرفشن‌ها باید کاملاً مراقب باشند تا هیچ یک از اعضای با نقض اتیکز پرفشن سبب سلب اعتماد مردم به پرفشن نشوند. در برابر پایبندی پرفشن‌ها به اتیکز، جامعه نیز حق گزینش عضو

جدید، آموزش و تربیت وی، و پذیرش افراد واجد صلاحیت به درون پروفشن، و نیز، تنبیه اعضاء بی صلاحیت را به پروفشن تفویض می کند. آیا در زبان فارسی واژه ای می توان یافت که تمام مفاهیم مندرج در «پروفشن» را منتقل کند؟

ظاهراً اصطلاح «مسؤول فنی» در مراکز بهداشتی، معادلی است برای «پروفشنال»، به معنای فردی با صلاحیت که عضو پروفشن پزشکی است. اما با همین توضیح مختصر می توان دیافت که «مسؤول فنی» تا چه اندازه نارساست. به نظر می رسد «حرفه»، و «حرفه ای» برای پروفشن و پروفشنال معادل های مناسبی باشند. اما آیا به قاتلی که قربانی خود را به بی رحمانه ترین شکل ممکن به قتل می رساند، «حرفه ای» نمی گویند؟ نه. در زبان فارسی معادل مناسبی برای مفهوم «پروفشن» ساخته نشده، چون خود «پروفشن» نیز هنوز ساخته نشده است! در نتیجه، هر معادلی برای اتیکز به معنای «قواعد و استانداردهای حاکم بر رفتار اعضاء یک پروفشن» نیز نارسا خواهد ماند.

ب: در دهه های اخیر تلاش های بسیار پرهزینه و البته واقعا کم حاصلی صرف این شد تا تمام خلاقیت را به اخلاقی خاص متعلق کنند. نتیجه این که امروز کم تر کسی را می توان یافت که با شنیدن «اخلاق» تنش کهنر نزند. «اتیکز» این حسن را دارد که ناآشناست. در نتیجه این فرصت را فراهم می آورد که پیش از در رفتن مخاطب در مورد ضرورت تدوین قواعد حاکم بر رفتار اعضاء پروفشن ها گفتگو شود.

پ: متخصصان و از جمله ما اعضاء پروفشن پزشکی، برای قلب و مغز و استخوان هم، عمداً از کلمات زبان فراموش شده ای مثل لاتین استفاده می کنیم تا توجه داشته باشیم که «قلب» برای یک پزشک معنایی جز آن چه که دیگران مراد می کنند، دارد. «اتیکز» هم همین طور است. پس در میان سیلابی از اصطلاحات غیرقابل ترجمه ی پزشکی، از «اتیکز» هم استقبال کنیم.

دوم: در اهمیت «اتیکز» همین بس که اگر قرار باشد پزشکی کشور به سطح پروفشن ارتقاء یابد و بر سرنوشت خود حاکم شود، که یکی از پیش شرط های بسط و تعمیق دموکراسی نیز هست، قبل از آن باید «اتیکز» پروفشن تدوین و همه به آن پایبند باشند. در غیر این صورت، مردم حقوق پروفشن ها را به آن ها تفویض نخواهند کرد.

سوم: چرا «اتیکز» منتشر می شود؟ «اتیکز» ریسمانی است که پزشکان منفردی را در سراسر کشور به هم پیوند می زند که می خواهند پزشکی کشور به سطح «پروفشن» ارتقاء یابد. اگر در این آرمان سهیم هستید، دستانتان را صمیمانه می فشاریم.

در مطلب دیگری تحت عنوان «ارزیابی مشکلات از زاویه‌ای دیگر» به نکاتی اشاره شده که توجه به آن‌ها درس‌های بزرگی می‌کنیم:

برای زندگی همه افراد خصوصاً افراد جامعه پزشکی است. این مطلب را هم با هم مرور می‌کنیم:

- ۱- زندگی چیزی نیست جز مبارزه‌ی مستمر با مشکلات. بزرگی انسان‌ها را با بزرگی مشکلاتی می‌سنجند که با آن‌ها دست و پنجه نرم می‌کنند. زندگی بی‌مشکل فقط در گورستان جریان دارد!
- ۲- با حل هر مجموعه از مشکلات، مشکلات پیچیده‌تری بروز پیدا می‌کنند. در این صورت زندگی حل مشکلات ساده‌تر و آماده شدن برای زمین زدن مشکلات پیچیده‌تر است.
- ۳- در سطح جهان، مردم کشورهای به اصطلاح در حال توسعه با مشکلات توسعه نیافتگی دست به گریبان هستند. کشور ما هم یک کشور در حال توسعه محسوب می‌شود. اما «توسعه» به چه معناست و چرا برخی از کشورها در مسابقه‌ی توسعه عقب مانده‌اند و مردم این کشورها برای رهایی از جهنم عقب ماندگی چه باید بکنند؟
- ۴- برای این پرسش‌ها، نظریه‌های مختلف، تحلیل‌ها و راهکارهای مختلفی ارائه می‌دهند. اما اگر «توسعه» را «فرایند مداوم انسانی‌تر شدن جامعه» در نظر بگیریم، در آن صورت، «توسعه» چیزی نیست جز نتیجه‌ی عمل آگاهانه‌ی «انسان‌های یک جامعه». اما مهم‌ترین خصیصه‌ی «انسان» چیست؟
- ۵- تا آنجا که به هدف این نوشته مربوط می‌شود، مهم‌ترین خصیصه‌ی انسان و وجه تمایزش با حیوان، «عقل» است. منظور از «عقل»، «تولید پاسخ‌های درست برای پرسش‌های اخلاقی» است. چه کاری، چرا «خوب» است و چرا «بد»؟ «علم» به این پرسش‌ها پاسخ نمی‌دهد. پاسخ‌های «کلام» نیز تجربه می‌شود. و کسانی که در این مسایل به‌طور جدی تأمل کنند، درمی‌یابند که محصولات کشورهای جهان سومی در این عرصه نیز چقدر بی‌کیفیت و نامرغوب است.
- ۶- در عرصه‌ی پزشکی هم ماجرا از همین قرار است: علم و تکنولوژی پزشکی را می‌توان فرا گرفت، اما «هنر» و «اخلاق» آن را باید «خلق» کرد. «هنر» امری فردی است. در نتیجه، پزشکی را می‌بینید چونان ستاره در آسمان شب. اما «اخلاق» امری اجتماعی است. کدام سازمان، جز سازمانی متشکل از خود پزشکان، حق، صلاحیت و مسؤلیت دارد تا اخلاق پزشکی را تولید کند؟
- ۷- «مؤسسه اخلاق پزشکی ایرانیان» (مایا) به عنوان یک سازمان غیر دولتی، کارگاهی است برای تولید اخلاق پزشکی. برای یافتن پاسخ درست پرسش از خوبی و بدی کارها. برای تولید «عقل».
- ۸- برای توسعه نیافتگی می‌توان به عوامل فراوانی اشاره کرد. اما، آن عوامل، در واقع، موانع تولید «عقل» هستند. و گرنه، جامعه‌ای توسعه یافته است که در آن «عقل»، آن هم از نوع مرغوب و با کیفیتش، یعنی: «اخلاق» تولید شود.
- ۹- می‌گویند: «عقل سالم در بدن سالم است». درست. اما، می‌توان افزود: «بدن سالم نیز محصول عقل سالم است». و بدون «اخلاق»، هیچ چیز «سالم» نخواهد ماند.

در صفحه آخر این شماره اتیکز که در ۸ صفحه منتشر شده است، به تاریخچه مختصر مؤسسه اخلاق پزشکی ایرانیان اشاره کرده که دانستن آن خالی از فایده نیست. با هم می‌خوانیم:

خرداد ماه ۱۳۸۵

اول خرداد ماه ۱۳۸۵، «مؤسسه اخلاق پزشکی ایرانیان» (ماپا) تحت شماره ۱۹۷۱۹ در اداره ثبت شرکت‌ها و مؤسسات غیرتجاری به ثبت رسید. نخستین نگارش اساسنامه‌ی ماپا در ۳۴ ماده تنظیم شده بود. ماده ۵ اساسنامه، موضوع فعالیت مؤسسه را تعیین کرده که عبارت است از:

«همکاری در تدوین کد اتیکز پزشکی و ترویج و ارتقاء اخلاق حرفه‌ای پزشکی در میان پزشکان (عمومی و متخصص)، پیراپزشکان، متخصصان علوم آزمایشگاهی، داروسازان و دیگر متخصصان گروه پزشکی و نیز مؤسسات آموزشی، پژوهشی و خدمات پزشکی اعم از آزمایشگاه‌های پزشکی، داروخانه‌ها، بیمارستان‌ها، کارخانه‌های داروسازی و صنایع پزشکی بخش دولتی و خصوصی، و انجام خدمات پژوهشی، انتشار نشریه پس از اخذ مجوزهای لازم و اطلاع‌رسانی و نیز برگزاری نمایشگاه و همایش و شرکت در آن‌ها در چارچوب تحقق موضوع مؤسسه»

بر اساس ماده ۴: سرمایه‌ی مؤسسه مبلغ هفت میلیون ریال می‌باشد که منقسم به هفتصد سهم ده هزار ریالی است و در بدو تأسیس مؤسسه از طرف مؤسسان و به نسبت مساوی (هر فرد یک میلیون ریال معادل صد سهم) پرداخت شده است.

بر اساس بند یک ماده ۱۱ اساسنامه، یکی «از وظایف مجمع عمومی عادی مؤسسه: تصویب و قبول عضویت و تعیین میزان مشارکت اعضاء جدید و شرایط آن در مؤسسه است». ماده ۱۷ اساسنامه تصریح می‌کند: «هیچ یک از اعضاء هیأت مدیره و نیز هیچ یک از اعضاء مؤسسه بابت فعالیت‌های خود هیچ‌گونه دستمزدی دریافت نخواهند کرد و حق هیچ‌گونه استفاده شخصی از اموال، دارایی‌ها و ائانه‌ی مؤسسه را نخواهند داشت و ورثه‌ی آنان نیز هیچ حقی بابت سرمایه‌های آنان در مؤسسه نخواهند داشت».

گفتنی است اعضاء هیأت مؤسس ماپا، در خرداد ماه سال ۱۳۸۲، «کمیته‌ی اخلاق حرفه‌ای پزشکی» را به عنوان یکی از کمیته‌های «جامعه‌ی انجمن‌های گروه پزشکی ایران» سازمان داده و به فعالیت خود ادامه می‌دادند. اما از آنجا که ثبت «جامعه» به عنوان یک نهاد حقوقی با موانع قانونی مواجه شد، اعضاء آن کمیته نسبت به تأسیس «مؤسسه اخلاق پزشکی ایرانیان» اقدام کردند و به فعالیت خود در ساختار حقوقی جدید ادامه دادند.

۱۸ خرداد ماه ۱۳۸۲ به دعوت دکتر داریوش فرهود دبیر «نخستین نشست ملی آموزش اخلاق در علوم و فناوری»، دکتر بهزاد رحمانی و داود حسینی دو نفر از مؤسسان ماپا در این نشست دو روزه سخنرانی کردند.

۲۸ خرداد ماه ۱۳۸۵ آگهی تأسیس «مؤسسه اخلاق پزشکی ایرانیان» در صفحه ۳۲ روزنامه‌ی رسمی شماره‌ی ۱۷۸۵۶ به چاپ رسید. در بند ۵ این سند، مدیران مؤسسه معرفی شده‌اند: اسمعیل افشارخرقان رئیس هیأت مدیره، داریوش دانشور فرهود مدیرعامل، سعید کاهانی نائب رئیس هیأت مدیره، بهزاد رحمانی خزانه‌دار، علی صدیقی عضو هیأت مدیره، هوشنگ نظری عضو هیأت مدیره به عنوان علی‌البدل. داود حسینی به عنوان بازرس اصلی.

۲۸ خرداد ماه ۱۳۸۵ نخستین جلسه هیأت مدیره‌ی ماپا (سی و نهمین نشست هیأت مؤسس ماپا) در دبیرخانه‌ی موقت این مؤسسه، در دفتر شرکت تعاونی رادیولوژیست‌های ایران تشکیل شد. در این نشست تصویب شد که «پیش‌نویس کد اتیکز کمیته اخلاق حرفه‌ای پزشکی»، که نگارش اول آن روز ۸ مرداد ماه ۱۳۸۵ به هیأت مؤسس تقدیم شده بود، مورد بازنگری قرار بگیرد و به عنوان کد اتیکز ماپا تصویب شود. همچنین تصویب شد که برنامه‌ی استراتژیک ماپا تدوین و برای تصویب به مجمع عمومی تقدیم شود.

تیر ماه ۱۳۸۵

روز یکشنبه ۱۱ تیر ماه و در دومین نشست هیأت مدیره (چهلمین نشست هیأت مؤسس)، گشایش حساب بانکی به نام مؤسسه، تهیه‌ی آرم، تهیه‌ی مهر، دریافت مجوز انتشار خبرنامه و ملاقات با مهندس فرامرز اختراعی رئیس هیأت مدیره‌ی سندیکای تولیدکنندگان مواد اولیه‌ی شیمیایی دارویی مورد بررسی و تصویب قرار گرفت. در همین نشست تصویب شد که برای راه‌اندازی سایت ماپا از هر نوع رفتار غیر اخلاقی و غیر قانونی (استفاده غیر مجاز از نرم‌افزارها) پرهیز شود و در عین حال با بهره‌گیری از روش‌های ابتکاری، مثل استفاده از نرم‌افزارهای رایگان تلاش برای ایجاد سایت ادامه یابد.

روز دوشنبه ۲۶ تیر ماه گروهی از اعضاء هیأت مدیره‌ی ماپا با مهندس فرامرز اختراعی رئیس هیأت مدیره‌ی سندیکای تولیدکنندگان مواد اولیه‌ی شیمیایی دارویی ملاقات کردند. در این ملاقات، کپی برخی از اسناد ماپا، از جمله تعدادی مقالات درون‌سازمانی در مورد روش تدوین کد اتیکز به وی ارائه شد. مهندس اختراعی با اشاره به وضعیت اجتماعی تأکید کرد که مبرم‌ترین نیاز جامعه‌ی امروز همان چیزی است که ماپا در پی آن است. وی تأکید کرد که از هیچ کمکی به ماپا دریغ نخواهد ورزید. همچنین قرار شد در فرصت مناسب ماپا در امر تدوین کد اتیکز سندیکای تولیدکنندگان مواد اولیه‌ی شیمیایی دارویی همکاری کند.

مرداد ماه ۱۳۸۵

روز یکشنبه ۱۵ مرداد ماه ۱۳۸۵، دو نفر از کسانی که پس از آشنایی با هدف‌های ماپا علاقه‌مند به ارایه‌ی کمک به این مؤسسه بودند، در هفتمین نشست هیأت مدیره ماپا (چهل و پنجمین نشست هیأت

مؤسس) حضور یافتند. در این نشست، هدف‌های مایا برای آنان تشریح و مقرر شد آنان ماهانه مبلغی را به عنوان کمک به حساب مایا واریز کنند.

گفتنی است که کمک‌های ماهانه‌ی این دو فرد خیر که مایل به ذکر نامشان نیستند، ادامه دارد و بخشی از هزینه‌های مایا از طریق کمک آنان تأمین می‌شود.

روز یکشنبه ۲۲ مرداد ماه ۱۳۸۵ و در هشتمین نشست هیأت مدیره (چهل و ششمین نشست هیأت مؤسس)، دکتر بهزاد رحمانی خزانه‌دار مایا اعلام کرد که حساب مایا به شماره ۰۱۰۰۹۱۰۱۷۰۰۵ نزد بانک پارسیان شعبه کارگر شمالی کد ۱۰۳۶/۱ گشایش یافت و دسته چک نیز دریافت شد. در همین نشست تصویب شد، «کمیته امور مالی مایا» با شرکت افراد صاحب امضاء مؤسسه، با دبیری دکتر بهزاد رحمانی خزانه‌دار سازماندهی شود. همچنین قرار شد، از همکاری یک حسابدار استفاده شده و آئین‌نامه‌ی کمیته امور مالی مایا از سوی دبیر کمیته تدوین و برای تصویب تقدیم هیأت مدیره‌ی مایا شود.

در نهمین نشست هیأت مدیره‌ی مایا، روز یکشنبه ۲۹ مرداد ۱۳۸۵ گزارشی از شکل‌گیری «ستاد ترویج اخلاق حرفه‌ای پزشکی» در سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران به هیأت مدیره‌ی مایا ارائه شد و چگونگی همکاری با این ستاد مورد بررسی قرار گرفت. در پایان این جلسه اصول همکاری با مؤسسات دیگری که در امر ترویج اخلاق حرفه‌ای فعالیت می‌کنند، به تصویب رسید:

الف - مایا با هر سازمانی که برای ارتقاء اخلاق حرفه‌ای پزشکی فعالیت می‌کند، همکاری خواهد کرد.

ب - این همکاری باید در چارچوب ضوابط مصوب مایا باشد.

پ - در نتیجه، قبل از هر همکاری لازم است ضوابط این همکاری تدوین شود.

ت - در هر مورد مشخص، با توجه به تحلیل شرایط خاص و ضوابط مایا تصمیم‌گیری خواهد شد.

شهریور ماه ۱۳۸۵

در دوازدهمین نشست هیأت مدیره، روز یکشنبه ۲۶ شهریور ماه ۱۳۸۵، تصویب شد که تمام اعضای هیأت مدیره و بازرس مایا، دست کم تا اسفند ماه ۱۳۸۵، ماهانه مبلغی را به صورت داوطلبانه به مایا کمک کنند. از آن تاریخ این کمک‌ها از سوی اعضای هیأت مدیره و بازرس به مایا پرداخت شده است. قرار شد برای سال ۱۳۸۶، در مورد مبلغ این کمک‌ها تصمیم‌گیری شود.

مهر ماه ۱۳۸۵

در پانزدهمین نشست هیأت مدیره‌ی مایا، روز یکشنبه ۱۶ مهر ماه ۱۳۸۵، بازرس مایا، «گزارش عملکرد سه‌ماه‌ی هیأت مدیره‌ی مایا» (از نشست اول تا نشست سیزدهم) را تقدیم رئیس هیأت مدیره کرد. در این سند درون‌سازمانی، با مرور تمام تصمیم‌های هیأت مدیره، نحوه‌ی تصمیم‌گیری و اجرای تصمیم‌های

هیأت مدیره، از زاویه‌ی مدیریتی مورد بررسی قرار گرفته و آسیب‌شناسی شده است. در پایان این سند، راهکارهایی برای اتخاذ تصمیم‌های با کیفیت و به اجرا درآمدن آن‌ها ارائه شده است. در همین نشست، نگارش نخستین «پیش‌نویس آئین‌نامه‌ی مؤسسه اخلاق پزشکی ایرانیان» به هیأت مدیره تقدیم شد. مواد این آئین‌نامه که در ۸ فصل تدوین شده، به صورت ده‌دهی دسته‌بندی شده‌اند به نحوی که امکان گسترش آکاردئونی آئین‌نامه در آینده وجود خواهد داشت.

آبان ماه ۱۳۸۵

در آغاز هفدهمین نشست هیأت مدیره‌ی ماپا (پنجاه و پنجمین نشست هیأت مؤسس)، روز یکشنبه ۱۴ آبان ماه ۱۳۸۵، مدیرعامل ماپا لوح سپاسگذاری ماپا را به دکتر سعید کاهانی عضو هیأت مدیره‌ی ماپا و مدیرعامل شرکت تعاونی رادیولوژیست‌های ایران اهداء کرد. در این لوح، از شرکت تعاونی رادیولوژیست‌های ایران به خاطر در اختیار گذاشتن مکان برگزاری نشست‌های هیأت مدیره‌ی ماپا قدردانی شده است.

بهمن ماه ۱۳۸۵

در بیست و سومین نشست هیأت مدیره، روز یکشنبه اول بهمن ماه ۱۳۸۵، به داود حسینی مأموریت داده شد تا طرح انتشار خبرنامه‌ی ماپا را تهیه و به هیأت مدیره تقدیم کند. روز یکشنبه ۸ بهمن ماه ۱۳۸۵ «پیش‌نویس طرح انتشار «اتیکز»؛ نامه‌ی مؤسسه اخلاق پزشکی ایرانیان» به هیأت مدیره‌ی ماپا تقدیم شد. در بخشی از این طرح، خطوط کلی برنامه‌ی استراتژیک ماپا نیز ارائه شده بود. هیأت مدیره تصویب کرد تا آن بخش، به صورت مستقل بازنویسی شده و به عنوان «پیش‌نویس برنامه‌ی استراتژیک ماپا» برای ارائه به مجمع عمومی جهت بررسی و تصویب آماده شود. در بیست و پنجمین نشست هیأت مدیره، ۸ بهمن ماه ۱۳۸۵ تصویب شد که نخستین شماره‌ی «اتیکز» ویژه‌ی فروردین ماه ۱۳۸۶، حداکثر بین ۱۵ تا ۲۰ اسفند ماه ۱۳۸۵ منتشر شود.

در خاتمه برای تمامی دست‌اندرکاران این مؤسسه
آرزوی توفیق داشته و تداوم انتشار اتیکز را در جامعه
پزشکی خواهانیم. نشریه رازی نیز برای همکاری
با این مؤسسه اعلام آمادگی کرده و چشم به راه
مقالات عزیزان و همکاران دست‌اندرکار مؤسسه
اخلاق پزشکی ایرانیان (ماپا) می‌باشد.